

KARYS

Eina syki savarę.

Kaina: 3 mėn. 10 auks., 6 mėn. 20 auks., 12 mėn. 35 auks. Atskiri numerai. — 80 skaitikų —
Adresas: Kaunas, La- svės Aleja 10 Nr. «Karys» — Redakcija. —

Nr. 28 (112)

Kaunas, 1921 m. liepos mėn. 14 diena.

III metai.

Oficialė dalis.

Generolas Žukauskas paleidžiamas.

Skelbiamas žinlai Respublikos Prezidento š. m. birželio 25 d. įsakymas:

„Generolas Silvestras Žukauskas, jam pačiam prašant, paleidžiamas iš kariuomenės.

Pastaba. Generolo Žukausko pareiškimas 122 Nr.“

Generolo Žukausko atsisveikinimas.

Einant įsak. Kar. 125 Nr. aš iš tarnybos paštraukiu. Nebėjaunas amžius ir suardyta sveikata neleidžia man toliau pasilikti jūsų garbingose eilėse. Laimingas aš, kad nors gyvenimo pabaigoje pasisekė man patarnauti gimtajam kraštui, stovint jūsų vadovybėje, garbūs karžygiai. Atsisveikindamas su jumis, kaip senas karys, skaitau sau leistinu duoti jums paskutinį kareivišką patarimą. Visur ir visuomet lai būna jūsų obalsis — visi už vieną, vienas už visus! Ankšta vienybė tarpusavy, gerbimas ir pasitikėjimas savo viršininkams tegu niekuomet jūsų neapleidžia. Tame armijos jėga ir galla.

Atsiskyres nuo jūsų aš mintimi ir širdimi gyvensiu su jumis, džiaugsiuos jūsų džiaugsmais ir vargsiu jūsų vargais. Nuoširdžiai jums linkiu, karžygiai, — kovos lauke tegu visuomet jus lydi laimė.

Valio Tėvynė, valio Kariuomenė!

(Armijos Vado įsak. 2 Nr.)

Įsak. K. 155 Nr.:

Pakėlimai į laipsnius.

Skelbiamas žinlai ir pildymui Respublikos Prezidento š. m. birželio 25 d. įsakymas:

Pakeliami laipsnyje šie karininkai:

Pėstininkų:

Iš vyresniojo leitenanto į kapitono — 4-os pėst. divizijos štabo viršininkas Stasys Pundzevičius, Armijos Teismo Povilas Budrevičius, Mažeikių stoties komendantas Petras Zemaitis, Armijos veterinarijos ligoninės Petras Grabauskas.

Iš leitenanto į vyresniojo leitenanto — 1-jo pėst. D. L. K. Gedimino pulko Juozas Šlepetys, 7-jo pėst. Ž. K. Butegidžio pulko Juozas Stepelis, Karo Technikos Valdybos Stasys Petkelis, Intendantūros skyriaus Jokūbas Burlevičius, Intendantūros transporto Enrikas Kontrimas.

Artillerijos:

Iš vyresnio leitenanto į kapitono — Artillerijos Viršininko Vadybos Jonas Laužonis. (1 §).

Įsak. Kar. 157 Nr.:

Brangenybės priedas.

Skelbiamas įstatymas brangenybės priedo centralinių ir vietos įstaigų valdininkams ir tarnautojams Kaune.

1 §. Visiems centralinių ir vietos įstaigų valdininkams ir tarnautojams Kaune, išskyrus Krašto Apsaugos Ministeriją, prie pagrindinės algos nustatomas 200 auks. kas mėnuo brangenybės priedas.

I pastaba. Tiems Krašto Apsaugos Ministerijos mėnesiniams darbininkams ir etatiniais tarnautojams Kaune, kurių neliečia algų nustatymo kariaus įstatymas (V. Ž. Nr. 63, ellinis Nr. 563), brangenybės priedas išmokamas, einant šiuo įstatymu.

II pastaba. Valdininkai bei tarnautojai, kurie gauna išlaikymą, gauna brangenybės priedo pusę, būtent, 100 auks.

2 §. Šis įstatymas turi galios nuo 1921 m. kovo mėn. 1 dienos ligi 1921 metų gruodžio mėn. 31 dienos.

Pasirašė: A. Stulginskis E. Respublikos Prezidento pareigas Steigiamojo Seimo Pirmininkas, D-ras K. Grinius Ministerio Pirmininkas. (5 §).

Veterinarijos puskarininkių aprūpinimas.

Veterinarijos puskarininkiai (feldšeriai) aprūpinimo žvilgsniu prilyginami sanitarijos puskarininkiams. (Įsak. Kar. 108 Nr. 2 §). (13 §).

Vyriausioji Komisija Kariams žeme aprūpinti posėdyje š. m. birželio 23 d. nutarė:

I. Palmi Valstybės nuosavybėn, einant įstatymu 1920 m. birželio 20 d. „Kariškams žeme aprūpinti“, žemes:

1. Ežerėnų apskr. iš Mečislovo Kontovto Avilų pal. 82 deš.

2. Trakų apskr. Juozo Tiškevičiaus įpėdinių: Buzgonys Nr. 1—181 deš., Buzgonys Nr. 3—100 deš.

„ Nr. 3—120 deš., „ Nr. 4—120 deš.

„ Nr. 5—66 deš., Ostruvko 60 deš., Vladislavovo 100 deš. ir Malancų 38 deš. Iš viso 785 deš. žemės.

3. Telšių apskr. iš Marijos Volmerienės žemės nuosavybės Paluklaukių pal. 75 deš.

4. Panevėžio apskr. Alfredo Roppo įpėdinių Karaliuniškių pal. 188, 41 deš., Dinaburgo pal. 38, 16 deš. ir iš Amalijos pal. 105 deš. Iš viso 331, 57 deš.

II. Klausimo išsprendimą apie žemės paėmimą iš Felicijono Rosachackio įpėdinių atidėti, kad surinkus žinias, iš kurių palivarkų būtų tinkamiausia žemes nusavinti.

III. Iš Gabrio Sokolovskio Trakų apskr. žemės Valstybės nuosavybėn kariams žeme aprūpinti neli-

LEK...
RESPUBLIKAI

fi, nes atskaičius mišką ir vandenių plotą nėra normos imti.

IV. Melchioro ir Gerardo Koscialkauskų prašymą, pakeisti nusavintą Maželių pal. 4 vienkiemiais, atmesti, kadangi siūlomoji žemė bloga ir karių žeme aprūpinimo tikslui netinkama imti.

V. Prašymo Jono Mižutavičiaus Komisija nutarė nesvarstyti, nes triobesių atidavimo klausimas turi būti išrištas Ž. Ū. ir V. T. Ministerijos.

Priešo stovykloj.

Pastaruoju metu galima pastebėti, kad lenkai vis rečiau pradeda puldinėti mūsų sargybas. Tai galima pasakyti ne tik apie lenkų reguliarią kariuomenę, bet ir apie lenkų partizanus. Tam turbūt didelės įtakos padarė Tautų Sąjungos Karinė Kontrolės Komisija, kurios nariai nuolat lanko priešakinę kariuomenės išsistatymo liniją, patikrindami vietoje sargybų išsistatymą, ieškodami kiekvieno didesnio susirėmimo kaltininkų. Tačiau tai gal būti nėra vienintelė priežastis to ramumo, kuris dabar pastebimas fronte. Juk neseniai, tik prieš keletą savaičių, mes turėjome susirėmimų su lenkais Suvalkų fronte, kur jie provokuodami mus buvo peržengę demarkacijos liniją ir nužygiavę net į mūsų pusę neutralės zonos. Tuomet irgi visą laiką, nerečiau kaip dabar, pafrontėj važinėjo Karinės Kontrolės Komisijos nariai, tačiau nuo lenkų užpuolimų negalėjo mūsų apsaugoti. Nuolat puldinėdami mus, ar tai kaip partizanai, ar kaip persirengę kareiviai, lenkai ligi šio laiko negalėjo pasiekti savo svarbiausio tikslo — provokacijos, kad turėti priežasties pradėti kurią nors naują avantūrą (tokiais matyti jie jau gimę). Todėl pastaruoju metu jie griebiasi kito būdo kovos su Lietuva — būtent, organizuoti gyventojų sukilimą prieš lietuvius. Prieš kokius du mėnesius Želigovskio defensyvos oficerius majoras Kirsznovski, pradėjo organizuoti „Związek bezpieczeństwa kraju“ (Z. B. K.). Šion pastarojon organizacijon tapo įtrauktos jau mums žinomos „Szczelcy Nadlemienskie“ ir P.O.W., kad geriau sekųsi darbas, Vilniuje tapo įkurti agitatoriams 2-jų mėnesių kursai, kur dėstoma konstitucijos teisė, bol-

ševikų konstitucija, Kauno valdžios konstitucija, Kauno valdžios organizacija (žinoma, tai vis piešiama savotiškoj švieso), ginklo, sprogstamosios medžiagos vartojimas ir teatro vakarėlių rengimas. Atsi- bastę į sodžių agentai rengia vakarėlius, kur vaidinama patriotiniai veikalėliai, ir po vaidinimo karštomis prakalbomis kviečia naujų narių į Z.B.K. Ginklais užsirašusius į Z.B.K. pasiskubina apščiui šelpti pono Želigovskio valdžia. Be abejo ir Voršuva ne tokia kietaširdė, ji irgi, jei ir ne taip apščiui, tai vis tik nepamiršta „tuteišių“. Sukilėliai turi atkėl- rą savo sandėlių Vilniuje, Kaukazo gatvėj 2 Nr., iš kur jie gauna šautuvų, kulkosvaizdžių ir šlaip įvairios sprogstamos medžiagos. Narių Z.B.K. skaičius dabar jau gan didelis. Be abejo, ne visi nariai Z.B.K. turi Želigovskio ir jo bernų politinį nusistatymą. Į Z.B.K. daug jų rašosi, kad palengvinus sau kelią dezertuoti ir išvengus tarnybos Želigovskio armijoj. Tikslėsniam organizacijos sutvarkymui Vidurinės Lietuvos teritorija padalyta į keletą apskričių. Kiekvienam apskričiai paskirtas viršininkas. Pav. Vilniaus apskrities viršininkas yra žinomas kap. Bobrovski. Kiekvienas apskritis dalijamas į inspektoratus, kurių žinioje randasi rekrutuoti iš demobilizuotų kareivių agentai. Agentams mokama mėnesiui po 10.000 lenkų markių. Tokio visuotino apsiginklavimo tikslas — duoti ginkluotą pasipriešinimą lietuviams, jeigu Želigovskio gaujoms reikėtų apleisti Lietuvos teritorijos pagrobta dalį. Be abejo, lenkai turi ir antrą svarbų tikslą, būtent — suformuoti iš Z.B.K. pasiūlytą Ženevoje pono Hymanso vietos miliciją, kuri lenkams Lietuvos teritoriją apleidus turėtų daboti ten tvarkos.

Leitenantas Zubrys.

Kariuomenėje ryšio įvykdymui imonės.

(Tęsinys).

Bendroji optikos telegrafo apžvalga. Optikos telegrafavimui prietaisai, dažniausiai, turi paprastą įtaisymą, lengvi portatyviai, patogiai perkeliama ir gerai pritaikiami prie vietos, mažai kenčia nuo priešų ugnies, jų eksploatavimas nebrangus.

Vaidilutė.

Operacija.

(Belaisvio daktaro pasakojimas).

Jis buvo pagarsėjęs visame mieste chirurgas, iš belaisvių, čekas, priskirtas prie didžiausios sužeistųjų ligoninės. Augšto ūgio, gražaus veido ir sudėjimo, 32 metų vyras, buvęs Pragos klinikos ordinatorius, medicinos daktaras Jaromiras Valek.

Begalo lėto būdo, ramių judėjimų ir mažai kalbas, buvo tačiau visų mylimas ir gerbiamas už nepaprastą mandagumą ir švelnumą, o ypatingai kaip gydytojas. Jei kuris sužeistųjų turėjo būti operuojamas, melste meldavo visų seserų, kad tik daktaras Valek atliktų laukiamą operaciją, nes visa ligoninė buvo įsitikinusi jo „rankos lengvumu“.

— Nors jis ir „nesavas“, nors ir priešas, tačiau nė vienas mūsų mišikių nemoka, nei taip gerai plauti, nei gydyti, kaip jis, — kalbėdavo kareiviai.

Ne tik ligoniai ir patarnautojai, bet ir visi kiti ligoninės gydytojai rusai, laikė jį geriausiu chirurgu ir jo garsą buvo pasklydusi po visą miestą, kur visada sūgo gerų gydytojų.

Tačiau paprastai ramus ir lėtas daktaras Valek baisiai atsimaitydavo prieš kiekvieną operaciją. Jo nebegalėdavo tiesiog pažinti; pasidarydavo neramus, nekantrus, net šiurkštus su patarnautojais. Prie kiekvienos operacijos ruošdavosi be galo ilgai tęsdamas prisirengimo smulkmenas, po keletą kartų įsakydamas jau sakytus paliepimus. Jau visai pasiruošęs dar nervingai vaikščiodavo po savo kabinetą, atkišęs vaisiais nuteptas rankas, napakenčiamai vilkindamas skaudžią procedūrą. Asistentai ir ligonis laukdavo nekantriai paskutinio paliepimo, bet niekas nedrįsdavo pareginti.

Operacijos salėn įeidavo staigiai ir trumpai, nervingai viską apžiūrėjęs paliepdavo chloroformuoti. Ir tik tada, kada jo rankose atsirasdavo lancetas, atsimaitydavo visas, ir vėl nebelikdavo nė šešėlio tik ką buvusio nervingumo.

Drąsliai ir ramiai judėdavo jo rankos po atidaras, kruvinas žaizdas, švelniai, kaip visados skambėdavo jo balsas, išduodant paliepimus asistentams. Sunkiausios operacijos praeidavo kuo geriausiai ir visoje jo praktikoje nebuvo buvę nė vieno nelaimingo atsitikimo.

Svarbios optikos telegrafo vertybės yra galimybės dirbti per priešininko galvas ir užmegsti ryšį tarp atskirtų nepereinamomis vietomis punktu.

Optikos telegrafu galima telegrafuoti palyginant netoli, tai priklauso nuo prietaisų konstrukcijos, šviesos šaltinio jėgos, vietinių sąlygų, oro ir jo skaidrumo.

Dvi stotys gali nustatyti tarpusavį optikos — ryšį tik kada jos nėra atskirtos nuo viena kitos neskaidriais daiktais, įvairiomis šviesos nepraleidžiančiomis kliūtimis (kalnai, vietiniai daiktai, žemės rutulio paviršius). Esant lytingam orui ryšis nutrūksta. Dulkės ir dūmai gali ne tik apsunkinti signalų sekimą, bet ir visiškai nutraukti ryšį.

Signalizacija prietaisais be tikslaus taikymo sekimo vieton sudaro priešui geras sąlygas paimiti žinioms. Bet gi atsiranda kaipuri galimybė perimti ir žinias, perduodamas tikslaus taikymo optikos prietaisais.

Signalizacijos greitumas nedidelis; prie didelio darbo aptarnaujantieji stotį žmonės greitai pailsta, kadangi signalų priėmimas reikalingas didelio akių įtempimo. Nelieta atliktojo darbo žymių. Aplamai gi optikos ryšis, priklauso nuo oro, nėra pastovus ir patikimas.

Del nurodytos priežasties, imant dėmesin išsivystymą ir pastovesnio ir galingesnio radio telegrafo, optikos išsiplatinimą, telegrafas gali turėti tik apibrėžtą pritaikymą, būtent: juo galima pasinaudoti priešakinuose rajonuose, kur nutrūksta vielių ryšis, ir, atskiruose atvejuose, kalnų kare, jūrų laivynui su kraštu susirišti ir oro laivynui su žeme.

Akustikos telegrafas. Žinioms perduoti šiuo telegrafu siunčia, dažniausiai, sutartus garsus, kuriems atitinka tam, tikros mintys.

Paduoti signalams vartoja savotiškus prietaisus su dviem metaliniais trimitais, kurie sukelia galingų, ryškių tonų garsų. Garsus sudaro suspaustos slėgimu dujos, įleidžiamos į trimitus nuspaudžiant tam tikrus raktus-vožtuvus.

Girdėjimo tolumai, priklauso nuo susidėjusių apystovų ir siekia kelius kilometrus.

Bendroji akustikos-telegrafo apžvalga. Esmingos šio ryšio vertybės esti: visai maža priklausomybė nuo vietinių sąlygų; patogus ir portatyvis prietaisų įtaisymas,

mas, stoties įrengimo greitumas, paprastas vartojimo būdas; priešininkui nelabai pastebima išvaizda. Prie trūkumų priskaitoma: pasitaikanti priešui galimybė perimti pranešimus, nedidelis veikimo tolumai, ypač priešininkui šaudant, kada kai kurie garsai del šautuvų šūvių ir artilerijos sviedinių sprogo veik nesigirdi; darbo lėtumas.

Akustikos telegrafas vartojamas, dažniausiai, vedant pozicijų karą, priešakinuose rajonuose, kur kitokios ryšio rūšys nepritaikomos del smarkios artilerijos ugnies.

Indukcijos (žemės) telegrafas. Jis susideda iš perdavimo stočių, įrengiamų apkasuose ir priėmimo stočių, įtaisomų artimiausiame užpakaly.

Paduodantis mechanizmas susideda iš galingo pertraukimo, zumerių mikrotelefonų aparatų tipo, baterijos ir raktų. Priimantis mechanizmas turi jautrą telefono priėmėją be pastiprintojo arba su juo*). Aparatai jungiami į du lygiagrečiai praveistus kabelius, kurių galai sujungti su žeme.

Duodant signalus, kabeliu bėga kintamoji srovė, kuri priėmimo stoties kabely induktuoja (sukelia) srovės veikiančias į jos priėmėją. Šiuose aparatuose turi vietos ne tik indukcija, bet ir netarpinis energijos perdavimas per žemę.

Toksai aparatas veikia nedideliame tolyje: keli šimtai metrų.

Bendroji indukcijos telegrafo apžvalga. Vertybės: toksai telegrafas mažai kenčia nuo priešų ugnies; lengvas, portatyvis, nereikalauja specialių laidininkų, sujungti stotims.

Trūkumai: nedidelis perdavimo tolis, priešininkas turi galimybės perimti mūsų pranešimus; telegrafavimo lėtumas.

Del tokių savybių indukcijos telegrafas gali būti pritaikomas pozicijų kare, kaip padedamoji ryšio įmonė priešakinuose rajonuose.

Karvelių paštas. Jis organizuojamas su pašto karveliais, kuriems, prieš išleikiant, pririšami tam tikri kapsuliai su šifruota korespondencija. Del to karvelius ima iš jų lizdų karvelinių, prie kurių jie pripratę ir perneša juos į vietas, iškur gali atsitikti reikalus siųsti su jais korespondencija ton vieton, kur randasi

* Kiekviena stotis gali būti aprūpinta padavėju ir priėmėju.

Kartą buvo ruošiamas svarbi operacija, kurioje dalyvavo visi ligoninės gydytojai ir vyresniosios seserys. Ligoninėje jau senai gydėsi vienas karžygys pulkininkas, iš kurio viršugalvio buvo išimta didoka šrapnelio skeveldra. Ligonis buvo jau iš pirmos operacijos pasitaisęs; žaizda buvo išgijusi, bet kadangi kiaušė trūko šaukšto didumo kaukuolės, smegenis dengė tik plonutė odos plevelė. Jis tebebuvo subandažuota galva, neturėdamas teisės daug judėti, nei garsiai kalbėti; be to, jam gresė beprotybė ir apjakimas. Jo pulko rūpesniu Amerikoje buvo užsakyta aukso plevelė, kuri ir turėjo būti įstatyta į kiaušą.

Jau visai paruoštas gulėjo pulkininkas ant operacijinio stalo ir šnekučiuodamas su asistentais neva juokavo, tačiau jo balsas virpėjo. Ligonies nerimastį pastebėjo jėjęs daktaras Valek.

— Būk tamsta visai ramus... šį kartą bus lengviau nei pirmąjį — nūramino.

— Kazin?... Ar ne ilgiau būčiau gyvenęs be to aukso? — paabejojo pulkininkas.

— Be jo negali tamsta gyventi.

— Na, tai pradėkite... Aš tikiu tamstos ranka, daktare, — nusišypsojo ligonis.

Sunkus žaizdos atidarymas ir plėvelės įstatymas ant plastančių smegenų praėjo laimingai, tiktai į pat galą ligonis pradėjo dejuoti ir kelis kartus smarkiai sukrotėjęs apmirė. Pulsą laikas asistentas nukėlė nuo veido chloroformo kaukę; daktaras Valek išblyško. Tam tikri narkotikai atgaivino ligonies alsavimą, bet jis nepabudo ir nebebaigiant operacijos smulkmenų buvo subandažuotas ir nuneštas į lovą.

Nebeatgaudamas sąmonės gulėjo pulkininkas, o daktaras Valek vaikščiojo apie jį be galo susirūpinęs ir vėl nervingas. Visi kiti gydytojai jau išsiskirstė, o jis vis tebesirūpino ligoniu.

Į pavakarį pasisiūliau pabudėti, prašydama daktaro pailsėti.

— Nelsiu dar... vis tiek greit bus galas... Nė nakties nesulauks.

— Kas tai buvo, daktare? — paklausiau.

— Širdies ataka. Ji buvo prasidėjusi dar prieš operaciją. Plėvelės įstatymas buvo pavėlintas.

Pastebėjęs netoli lovos pavargusią seserį paleido ją pailsėti ir pasilikome vienudu, atsisėdami pas langą.

— Tamsta begalo susirūpinęs... bet gi čia niekas nekaltas. — prabilau matydama jo nerimastį.

lizdai. Paleisti laisvėn karveliai, instinkto dėka, grįžta į savo lizdus-karvelines.

Kadangi parlėkdami karveliai gali būti pašauti arba sunaikinti gruobuonių paukščių, tai vienu laiku siunčiama keli karveliai su vienoda korespondencija.

Parlėkimas įvyksta labai greitai. Sviedinių kritimas ir sproginimas nekludo jiems tikrai orientuotis ir tęsti savo kelionę lizduosna.

Bendroji karvelių pašta apžvalga. Karvelių ir karvelinių laikymas ir karvelių pratinimas reikalauja didelio sugebėjimo, dėmesio ir laiko, todėl karveliu paštas ne labai yra išsiplėtes. Jis galima vartoti priešakinuose smarkiai prieš šaudomuose rajonuose, kaip padedamoji ryšio įmonė, bet jis igija svarbos susižinoti prieš atskirtoms nuo viena kitos dalims.

Šunys. Korespondencijos persiuntimui vartoja šunis, kurie tam tikru būdu dresiruojami. Paleisti, jie grįžta į savo bazes ir savininkus.

Pasauliniame kare buvo kaikuriose vietose pavartota persiusti korespondencijai šunys, bet visgi šis ryšis nelabai yra išsiplėtojęs. Naudojasi juo priešakinuose rajonuose, jei kurių nors priešasčių deliai bus nutrauktas pamatinis ryšis.

Korespondencijai siųsti sviediniai. Didžiajam kare prancūzų fronte gana sėkmingai buvo vartota tam tikri sviediniai siųsti korespondencijai per smarkiai prieš artilerijos šaudomus ruožus.

Siuntiniai buvo įdedami į tuščiaidurius sviedinius, kurie iš patrankų buvo metami į tam tikras vietas—aikšteles.

Šis korespondencijai siųsti būdas papildo visus kitus ryšio būdus.

Kai lakstomas paštas, raiti ordinarininkai ir pasiuntiniai, tai šitie dalykai numatyti ir išdėstyti lauko tarnybos statute, todėl nėra reikalo paliesti šiame straipsnyje jų reikšmę, organizaciją ir sutvarkymą.

Pulkininkas A. Bobinskis.

Del karininkų aukštojo karo mokslų

Šiomis dienomis bus įneštas į Steigiamąjį Seimą įstatymas siųsti užsienin karininkų eiti aukštąjį mokslą. Šis įstatymas yra ypatingai svarbus, nes mes neturime savų karininkų baigusiu aukštąjį karo mokslą. Tai yra be galo didelė mūsų gyvenimo spraga. Mums

tenka dirbti be galo sunkus darbas, kuriam reikalingi žinovai. Jeigu dabartiniu metu dar ir galima šiaip taip apsieiti, tai ateity, jokia būdu tai bus nebegalima. Gyvenimas progresuoja, viskas tobulinama naujaisiais mokslo reikalavimais ir mes negalime atsilikti. Mes taip pat turime visa ką tobulinti, neatsilikti nuo vakarų Europos. Mums reikalinga semti naujų žinių karo moksluose, susipažinti su esamomis Europoje karo organizacijomis ir tuomet kurti ir tobulinti savo jauną kariuomenę tais pamatais, kurie geriausiai atitiks mūsų tautos dvasial, tautos ypatybėms.

Lenkai, čekai, suomiai senai suprato reikalingumą žinių įgyti ir jų jaunuomenė jau 1919 metais buvo siunčiama užsieniuosna papiidyti karo mokslus.

Mums tik tenka sveikinti šį valdžios žingsnį ir tikėtis, kad Seimas tam pilnai pritaris.

Žemiau dedame įstatymo projektą, kuris bus įneštas svarstyti į Steigiamąjį Seimą.

Projektas.

„Karininkams aukštąjį karo mokslą užsienyje eiti įstatymas.“

1 §. Karo mokslų žinloms įgyti ir kariams prirengti. Krašto Apsaugos Ministerija kas metai savo lėšomis siunčia 10 karininkų svetimų valstybių aukštojo karo mokyklose karo mokslą eiti. Pinigai šiam tikslui gaunami samatos kėnu.

Pastaba: Krašto Apsaugos Komisijoj nutarta, kad siunčiama ne 10, bet 15 karin. Reik tikėtis, kad ir Seimas priims.

2 §. Šio įstatymo 1 § numatyti karininkai komandiruotės į užsienį metu gauna iš Krašto Apsaugos Ministerijos stipendijas, kurių didumą nustato Ministerij Kabinetas kas metai, žiūrint valstybės, kurioje karininkai eina mokslą, gyvenimo brangumo ir reikalingų mokslui eiti išlaidų didumo.

Pastaba I: Žiūrint kandidato materialės padėties, gali būti duodama pilna stipendija ar jos pusė.

Pastaba II: Karininkas, gaudamas stipendiją, nustoja teisės gauti algą už užimamą vietą.

3 §. Stipendininkus skiria Krašto Apsaugos Ministeris iš Lietuvos piliečių, kurie:

a) yra baigę aukštesniosios bendro lavinimo mokyklos kursą,

b) gerai moka be lietuvių dar anglų, prancūzų ar vokiečių kalbas,

— Jei tamsta pastebėjai, aš prieš klekvėną operaciją nerimastauju. Tai su manim pasidarė, po vieno baisaus atsitikimo... Šitas, tai nelemtas atsitikimas... aš čia nekaltas, bet buvo mano praktikoje įvykis, kuomet aš tyčia... nužūdziau žmogų...

Ir patylejęs pradėjo pasakoti, viena liūdniausių karo audrų pasakų.

Tai buvo dar ten Austruose. Kaip tamsta žinai, ir mes čekai, buvome austrų kariuomenėje. Aš buvau mobilizuotas ir paskirtas į pafrontę. Mūsų ligoninė buvo nedideliame Čekijos arba taip vadinamos Boemijos mieste. Austrai ir vokiečiai vijo tuomet rusus;ėjo smarki kova ir traukiniai atveždavo mums nemažą sužeistųjų.

Vieną rudens dieną atgabeno su kitais sunkiai sužeistą rusų oficerių, kurį, kaip belaisvį, padėjome atskirame kambaryje. Sužeistas buvo į galvą ir labai pavojingai į kaltrąją ranką. Aukščiau alkūnės buvo ligi gyvo kaulo sudraskyti raumenys; kaulas nesutrūpintas, tik skaudžiai užgautas.

Buvo tai jaunas geltonplaukis, vidutinio ūgio, gražaus veido ir begalo gražių, mėlynų, kaip pas ku-

dikį, akių, kurios žiūrėjo į visus dideliu nepasitikėjimu. Vadinosi Aleksej Nikolajevič Borisov, kas ir buvo užrašyta ant lovos lentelės.

Apžiūrėjau ligonį ir, šiek tiek lenkų kalbą žinodamas paklausiau kaip jis jaučiasi.

— Ne ponimaju — atšovė, šaltai pažvelgęs savo gražiom, iš skausmo apsiblaususiom, akim.

Ligoninėje buvo viena seserų truputį kalbanti rusų kalba, vokiečių, kuriai ir buvo pavestas ligonis.

Praėjo dvi savaitai. Gydziau belaisvį rūpestingai, bet jis nesitaisė. Jį kamavo kažin koks nesuprantamas nervingas karštis, trukdęs gydyti komplikuoją rankos žaizdą. Kaip gydytojas supratau, esama nevienkūno, bet ir sielos kančių, kurios pavojingesnės už visas žaizdas. Tačiau nieko pagerinti negalėjau, nes oficerius atkakliai tylėjo; nė švelnutė sesuo Gertruda neprisijaukino paniurelio „ruso“.

(B. D.).

c) turį ne daugiau kaip 35 metus amžiaus.

d) neklaudingai tarnaują Lietuvos Kariuomenę ne mažiau kaip 2 metai ir ne žemesnė, kaip kuopos Vado vietoj,

e) tinkamai dalies Vado atestuoti.

4 §. Stipendininkas privalo pilnai atsiduoti tam darbu, kuriam jis yra pasiūstas į užsienį ir kas pusmetį privalo duoti Krašto Apsaugos Ministerijai žinių apie mokslo eigą ir apie atliktus praktikos darbus.

5 §. Kiekvienu laiku Krašto Apsaugos Ministeris gali stipendininką dėl nesekmingo mokslo ėjimo ar įsitikinęs, kad paskutinis nusižengė sąlygoms, kuriomis yra duodama stipendija, atšaukti.

6 §. Už pusę metų mokymosi užsienyje, karininkas duoda raštu pasižadėjimą, atitarnauti taikos metu 1½ metų kariuomenėje.

Pastaba I: Krašto Aps. Komisijos laikas atitarnavimo sumažintas už 1 metus mokslo—1 metų.

Pastaba II: Mokymosi užsienyje laikas įskaitomas į tarnybos laiką kariuomenėje.

7 §. Karininkai, nebaigę užsienyje mokslo arba ir baigę, bet neištarnavę kariuomenėje šio įstatymo 6 § nustatytą laiką iš kariuomenės teismo ar drausmės būdu paleisti, privalo per 3 metus duotą stipendiją gražinti.

Į kurias valstybes bus slunčiama, dar tiksliai neišaiškinta, bet tas greitu laiku paaiškės. Manoma siųsti Francijon, Belgijon, Šveicarijon ir kt.

Milžinų garbei.

Gyvuoja laisvai visos tautos
Ir žengia vis sparčiai pirmyn;
Turtingos šviesios bedarbuojas
Ir buvį kelia vis geryn.

Tik mūs tauta ilgai kentėjo
Visokius jungus vilkdama;
Didžiūnai mūsų ištautėjo,
Šalis vaitojo mirdama...

Bajorai mynė kalbą seną,
Pavirto į tautos niekšus;
Darbais jie slėgė artojų,
Sunkiai apkrovę jo pečius.

Artojas kalbą tik išlaikė,
Te bus garbė jam amžina,
Kad girdim žodžius šiuos saldžiausius,
Kad skamba kaimuose daina.

Ilgai tauta taip ašarojo
Ir laukė laisvės taip ilgai...

„Aušra“ gale užšvito kraštui:
Pirmi pabudo milžinai! (1883)

Sujudo žemė, sudrebėjo
Visa apmirusi šalis
Ir kilo iš kapų pirmoji
Tėvynės milžinų dalis...

Karštai pradėjo jie darbuotis
Ir šaukė miegančius kitus,
Kad greitai keltus ir šarvuotus
Ir susiburtų į pulkus.

Taip dirbo ilgai... Ir pabudo
Visa tėvynės mūs liaudis;
Darbavos ji, pirmyn vis žengė,
O šildė ją gera viltis!

Bet vėl, Tėvyne, mūs brangioji,
Tau grėsia jungas ir vargai...

Štai gaujos priešų susibūrė,

Tavimp jau slenka jų pulkai! (1920)

O priešai tie pikčiausi Tavo —
Tai lenkomanu „karžygiai“!

Jie nor prislėgti visą tautą,
Vergais kad liktų lietuviai!
Senai pažįstam jungą jų...
Skaudžiai kankino ilgai mus!
Nes bandžiavos botagas ponų
Kapoje senelius ir tėvus!

Šarvuoti, narsūs ir ginkluoti,
Galingi mūsų milžinai,
Štai, gina narsiai savo kraštą,
Naikintą priešų amžinai...

Tvirtai tikėkim, kad Tėvynė,
Nuo nevidonų apginta,
Gyvuos, žydės ilgiausius amžius,
Nuo jokių priešų neslėgtai!

Atims jie pilį Gedimino,
Tą Vilnių, žvaigždę Lietuvos,
Ir sės krašte teisybę, melę...
Ir dirbs karštai be paliovos!

Be Aušros Vartų būt negalim:
Be jų užtemtų mums dangus!
Be Vilniaus, kalno Gedimino
Kaip liktų Lietuvos žmogus!

Metus ilgiausius tad kariausim...
Be Vilniaus nér juk Lietuvos!
Tad ginsim pilį Gedimino,
Kariausim čia be paliovos!

Garbė te bus, garbė didžiausia
Narsingiems mūsų milžinams,
Kad gina kraštą ir sostinę,
Kad tiesia kelią Lietuviams.

Ks av. Vanagėlis.

M O K S L A S.

Perdažnai kokį žodį vartodami priprantam, kartais negalvodami jo apibudinamąją sąvoką priimti ir tuo patį žodis, dėl minėtų priežasčių lyg ir nebepasiekia savo tikslo: tas daiktas, ką jis turėtų nušviesti, lyg kiek aptemdomas.

Taip yra su žodžiu mokslas. Mokslas ne tik mažamokslis, bet ir daugelio kitų akyse yra panašus į aukštą, magingai pavergiantį stabą.

Bet jei pažvelgti į mokslo visų šakų pradžių — juk tai paprastų paprasčiausias dalykas!

Gražių ir įdomių minčių kaip tik kalbamų reikalu randame „Sekmojoje Dienoje“ rašiny: „Laiškai savamoksliams“.

Tik domiai įsiskaitykite!

Iš kur senovės žmonės mokslą sėmė? Koks tai buvo pirminis mokslas, kurį žmonija pažino? Štai pirmi klausimai, su kuriais kiekvienam savamoksliui tenka susidurti. Dabar mes mokslo semiamės daugiausia iš knygų, iš gyvų žmonių — mokytojų — atpasakojimo žinių daugiausia iš knygų pasemtų. Be knygų nė vienas savamokslis apseiti negali, nors svarbu, kad ne iš vienu knygų jis mokslą semtų. Bet žmonija gyvena tūkstančius, dešimtis tūkstančių metų. Spausdintas knygas pažystame tik nuo penkioliktojo amžiaus antros pusės. Prieš tai žinomos buvo visokios rūšies rašytos knygos, be to, be galo brangios ir todėl mažai kam įperkamos. Kai kurių tokių knygų senumas be galo didelis, siekia keilių tūkstančių metų Kristui negimus, pvz. daugybės dantiraščių rašytojų molyje — plytelėse išdegintų ar net akmenyse iškaltų senovės Asiriečių, Babiloniečių ir kitų vadinamųjų Artimųjų Rytų — Mažosios Azijos tautų. Bet visos tos rašytos ar net spausdintos knygos buvo skaitomos tik mažo būrelio žmonių — didžiausios daugybės žmonių nei skaityti, nei rašyti nemokėjo. Pas mus Lietuvoje net aštuoniolikto am-

žiaus gale netik valstiečiai—baudžiauninkai, bet ir didžiama bajorų — krašto valdovų — visus teismo ar kitus raštus dažniausiai trims kryželiais pasirašydavo. Ne jau visi be jokio jau mokslo, kaip laukiniai žvėrys gyveno.

Taip nebuvo. Juk mokslas—tai rinkinys visokios rūšies žinių apie žmogų, apie žmogaus ir visuomenės gyvenimą, apie žemės ir pasaulio apsišėkimus, žinių sutvarkytų, pagrįstų, kurios netik sako apie tai, kas yra dabar ir kaip dabartis plėtojas, bet ir kas buvo seniau ir, daug kur, kas bus ateity. Nes pav. dabar nereikia būti pranašu ar stebukladariu išanksto pasakyti, kada bus saulės ar mėnesio užtemimas ir kiti iš anksto numatomi gamtos atsitikimai ir apsišėkimai. Ir tos žinios buvo visų žmonių renkamos iš kartos į kartą ir tuomet, kai visai buvo nežinoma nei spauda, nei raštas. Laukinis klajūnas, kurs bastėsi po neapibrėžtas Azijos ir Afrikos dykumas, neneturėdamas ne kelių, nei medžių, nei kalvų, kas galėtų jam kelią nurodyti, ieškojo danguje geresnių nurodymų ir rasdavo nakties laiku žvaigždes, kurios visad yra šiaurėj ar pietuose, duodavo jiems atatinamus pavadinimus, ir štai jau astronomijos pradžia. Jų žiniai—seniai, kurie negalėjo bastytis su jaunaisiais ir ilgesnį laiką vietoje sėdėjo, tas žinias paplėsdavo, pagilindavo. Nuolatos žvaigždes tyrinėdami jie greit pastebėjo, kad vienos žvaigždės lyg nejudą, ar juda tik kartu su visu dangaus skliaustu, o kitos nuolatos vietą maino—ir štai pirmutinės žinios apie planetas. Ilgai patyrinėję dangų, savo surinktas žinias kitiems perduodami, jie maž po maž suprato, koks yra santykis tarp saulės, žemės ir planetų, kada gali įvykti saulės ir mėnesio užtemimai, ir šykščiai tas žinias slėpė, nes atspėjimas tų užtemimų suteikdavo jiems didelės jėgos—kurias jie naudodavo asmeniniams reikalams.

Ne kitaip rinkosi pirmos astronomijos žinios ir pas mus Lietuvoj; čia irgi gyvas reikalas rasti kelią tarp nepereinamų girių noroms nenoromų traukdavo žmonių galvas į viršų, į dangų, versdavo mokyti tų žvaigždžių, kurios galėjo kelią parodyti, vėliau pamokyti apie baisius, neapsakomus gamtos reiškinius.

Nuolatos karfaudami ir savo tarpe ir su kaimynais, grįždami namon susižeidę kraują sustabdyti jie aprišdavo žaizdas medžių, krūmų lapais ar žolėmis. Tarp tų lapų ir žolių pasitaikydavo tokių, kurios greit kraujo bėgimą sustabdydavo. Moterys žyniai, kurie žaizdų aprišėjimo imdavosi, pastebėdavo tų žolių ypatingą veikimą, ir jau kitą kartą žaizdas perrišdami tokių tik žolių ieškojo. Atsirado žolių, kurios karštį mažino ir kitos žmonėms naudingos—ar kenksmingos ir štai jums pradžia iš vienos pusės medicinos—žmonių gydymo mokslo ir botanikos—mokslo apie žoles ir tt. ir tt.

Vieni rinko visokias tokias žinias per ilgus amžius—jie buvo savamoksliai tikra to žodžio prasme—kiti vėliau atrado raštą, tas žinias surašinėjo ir jau kitus iš knygų mokė. Taip einant knygos išstumdavo gyvo gyvenimo mokslą, bet visai jo išstumti negalėjo. Ir daug kur ir dabar, mūsų laiku, tas gyvasis mokslas grįžta. Tik reikia mokėti sutaikinti tas žinias, kurias galime iš knygų imti, su žiniomis, iš gyvenimo semiamomis. Nes gyvenimas ir dabar duoda be galo daug medžiagos ir mokslininkams—knygų rašytojams, ir šiaip mokslo ieškantiems žmonėms. Štai norintiems Lietuvos gilląją praeitį tyrinėti knygos nedaug teduoda — dar daug, be galo daug yra neaiškių ar nevisai aiškių praeities reiškinų, kurių mokslininkai tau galutinau nepaaiškino. Ir jie eina prie pirmutinių šaltinių, prie to, kas senovės ar žmonių kalboj, ar žmonių būde, ar žmonių gyve-

nimo palikimuose išliko. Mūsų kalbininkas Kazys Būga, vien tik mūsų gyvąją kalbą tyrinėdamas, vien tik žiūrėdamas žodžių ir garsų kaituliojimąsi jau mums paaiškino daug mūsų senovės neaiškumų. Kiti—arkeologai—mūsų senovės žmonių darbo ir gyvenimo liekanų tyrinėtojai — irgi, kasinėdami žemėse, įsižiūrėdami žemėje rastiems daiktams, kurių nieks kitas nevertina ir nebrangina, irgi padeda mums nustatyti senovės lietuvių gyvenimo bruožus. Ir mes visi, kas tik norime kiek žinių, kiek mokslo įsigyti, irgi tokiais pat takais eiti turime.

V. R—nis.

Karių dėmesiui.

Pažvelgus į mūsų kariuomenės teismų darbą tenka pastebėti vieną labai liūdną dalyką. Teismai užverstį įvairiausiomis bylomis, kurių daugumą, tačiau, sudaro bylos apie karių šalinimąsi, bėgimą iš kariuomenės ir apskritai karo tarnybos vengimą. Tų bylų ilgainiui netik nemažėja, bet regis, kaskart vis dauginasi, ir tiek, kad karo vadovybė ir vyriausybė rado reikalingu imtis tam tikrų priemonių. Iš pradžių buvo pasunkinta bausmė už šiuos nusikaltimus (žiūr. Vyr. Žin. Nr. 19), o vėliau stačiai šios bylos buvo pakreiptos žiūrėti karo lauko teismų ir pulko teismų tvarka, kad jų eigą bent kaip pagreitinus (Žiūr. Įsak. Kariuom. Nr. 29. 1921 m.). Tačiau maža kas tegelbsti.

Gaila darosi klausiant panašių bylų nagrinėjimo. Čia atsistoja įvykusio nusikalstamojo fakto akivaizdoje ir neišvengtinos dėl to bausmės grėsime. Kareivis, paprastas sodžiaus bernuželis, Kaziukas tarnavo kariuomenėje ir pasiilgo namų. Malonu juk pasimatyti su saviškiais: ten ir pamylės ir pavaišins, ir pasilsės kiek, ir skalbinius pasimainysi, o rūpestingai tėveliai ir atgalios kelionei įdės, kas auksinų, kas lašinių gerą šmotą, o gi dar juk ir draugai ir draugužės kūdikystės atminimų džiaugsmo sukels — na kur tu čia, žmogus, ištersi! Ir šit sulaukęs tinkamos valandos, prieš kurią nors šventę, susigrobes visą savo šarvą — juk reikia gi namiškiams ir kaimynams pasirodyti! — braukia Kaziukas namon. Jis ir nemano bėgti iš kariuomenės. Juk ar tai bėgimas, jeigu jis tik porai dienų namon parvyks, o paskui vėl sugrįši! Gal gi niekas ir nepastebės per tiek trumpą laiką, o jeigu ir pastebėtų jo nesant savoje dalyje, tai... na, pasibars vadas truputį, ir tik, na, daugiausia gal vienai dienai uždarys į daboklę — mano sau Kaziukas.

Parvyko namon. Ištiesų visį džiaugiasi juo, klausinėja, kalbina, o jis, besivaišindamas pasakoja... ir didžiuojasi.

Pirmos džiaugsmo valandos greit pralekia, ateina tikrumos reikalai. Senieji tėveliai ima skųstis, kad namie nėra kam žemė dirbti, kad būtų gera jam, sūnui, namie pasilikus: viską apdirbtų, aprūpintų, juos pavaduotų. Ir pradeda taip intikinamai kalbėti: „Juk dabar kautynių nėra, kariuomenėje ten kurio nors — „strio-ko“ — taipat nebus. O pagalios gi baigęs darbus sugrįši į kariuomenę, na ir — vyriausybė — jog gi nebaus už tai, kad tėvams pagelbėjai žemę dirbti“. Taip įkalbinėja, o močiutė dar glostydamą, priduria: „vaikeli, atsigautum tu čia pas mus, ten tave matai ir visiškai užvargino.“ O čia vėl dar ir mėlynakė Onutė, kaimynė, atbėgusi gundo: „Kazyti, palik dar, pabūk su mumis, taip mums džiuogu su tavimi būti!“ Taigi ir išturėk dabar prieš tokį smarkų puolimą, kai ir patį, pamanius apie grįžimą į savo dalį, nelabai noras ima.

Žvelk ir įtikrino. Kaziukas pasiliko. Dirba žemę, ūkį tvarko, su Onute, su draugais pasišneka, susieina. Bet neramu kaž kodėl. „Nesugrįžau į dalį, nusikaltau“

dabar mane nubaus“, mąno sau. „Kaip čia padarius? Gi neišsisuksiu! Verčiau jau dabar ir visai nebegrįžti. Esu girdėjęs, kad į kalėjimą gal uždaryti“, tęsia toliau savo mintį. Ir nutaria negrįžti. Ištiesu, kas čia sugaudys jį. Tik pasisaugoti milicijos ir daugiau nieko. Pagalios juk niekas ir nežino, kur jis yra, nes Kaziukas niekam nepasisakė išeidamas iš savo kuopos. O čia gi, padirbėjęs namie, galės išėlti kur pas giminę, į kitą valsčių..

O ten pasibaigs karas, nereiks kariauti, nereiks ir jau atsakyti. Šalin todėl kario drabužiai, amunicija! Juos išmėto, parduoda. Juk Kaziukui jie netik nereikalingi, bet dargi kenksmingi — gali kas pažinti, kad jis „dezertyras“, kariuomenės bėglys. Štai jis vėl paprastas sodžiaus berniokas. Ir ramiai gyvena sau. Tik nelaimė. Keliems mėnesiams, o kartais ir trumpiau, pralinkus, Kaziuką ir sučiupo milicija. Suima, pristato į jo tarnavimo dalį. O čia į kalėjimą ir į teismą.

Tai paprasčiausia daugumos pasišalinimų ir pabėgimų iš kariuomenės istorija. Žinoma, čia nėra reikalo kalbėti apie visus kitus atsitikimus, kur veikia kitos priežastys, kur kareivis, išanksto sugalvojęs ir nutaręs, bėga ir t. t.

Ką gi teismas? Aišku, baudžia. Ir smarkiai baudžia, nes karo įstatymai kvalifikuoja šį nusikalstamąjį darbą, ypatingai karo metu ir skiria bausmę sunkųjį kalėjimą nuo 2 iki gyvos galvos ir dargi mirties bausmę.

Kyla klausimas: del ko gi kareiviai vis tik bėga į nieką neatsižvelgdami, ir dar kartais tokiu nayviu būdu?

Aš manau, jog del to, kad nežino, kas jiems gresia už jų tokį nusikaltimą. Tenka tai patirti iš teismų praktikos. Matyti nei jų vadaĩ, nei jų viršininkai nepaaiškina tinkamu būdu šio reikalo, o patys kareiviai neturi galimybės ir žinoti, kur su tuo susipažinti.

Jeigu kareivis žinotų kas gresia iš įstatymo pusės jam ir jo tėvams, kurie jį pabėgusi iš kariuomenės slėptų, tikrai daugelyje atsitikimų susilaikytų bėgęs. Taigi čia pat paduodamas baudžiamojo įstatymo tekstą ir paaiškinsiu, tikėdamasis, kad kareiviai pasiskaitys patys ir kitiems papasakos.

Visų pirmu jau vienas dalykas turi būti visiškai aiškus: Lietuvoje niekur nepabėgsi, nepasislėpsi. Kas kita buvo Rusijoje: kur nors iš Sibiro, ar Turkestano nubėgai į Suomiją, ar Kaukazą, ar Varšuvą ir gali manyti, kad nieks nesuvaikys. O Lietuvoje kur gi išgyvensi, dargi gudrus būdamas? Tai jau reikės vis tiek namus mėsti ir slapstytis, nelyginant kaip tatai plėšikai daro, miškuose ir daubose. Bet ir tai milicija užsispyrusi suseks. Taigi, kas manytų, pabėgęs iš kariuomenės Lietuvoje ramiai sau gyventi ilgesnį laiką, labai ir labai klystų.

Toliau. Už pasišalinimą, pabėgimą iš kariuomenės ir apskritai už vengimą eiti karo tarnybą mūsų įstatymais, kaip jau aukščiau esu sakęs, dedama labai skaudžios bausmės ne tik tiems kareiviams, kurie tą padaro, bet ir jų tėvams, ar kitiems asmenims, jei šie pastarieji slėptų juos. Tuo būdu kareivis, parbėgdamas namon pas tėvus, užtraukia ant jų atsakomybę už bėglio prilaikymą ir slėpimą.

Paduodu ištiesai veikiamus įstatymų straipsnius apie šį nusikalstamąjį darbą (Karių baudžiamasis įstatymas del karo tarnybos vengimo, Vyr. Žin. Nr. 19 ir Nr. 54; Liet. Kar. Įsak. Nr. 231, 1920 m.):

Str. 126. (K. J. XXII k. pakeitimas). Už vengimą, nors ir laikinai, eiti karo tarnybą tikslu visiškai nuo jos išsivaduoti, arba išsivaduoti nuo tarnavimo kariaujančiojoje armijoje, arba tikrai nuo dalyvavimo, nors ir laikinai, karo žygiuose, parodžius arba pristatčius liūdyką apie prasimanytą ligą, arba kitu kokiu apgaulingu būdu, kaltininkas baudžiamas: a) taikos

metu: visų ypatingųjų, asmens, bei turto teisių atėmimu ir laikymu kalėjime nuo 2 ligi 6 metų; b) karo metu: neatsižvelgiant, kame pasišalinta, visų teisių atėmimu ir sunkiuju darbų kalėjimu: nuo 4 ligi 20 metų, arba ligi gyvos galvos, arba mirties bausmę.

Str. 127. Kaltininkas, kurs vienu pirmesniais (126) straipsnyje paminėtųjų tikslų pats savo arba kitų žmogaus pagalba tyčiomis susižeidžia, arba neduodž žaizdoms gyti, arba padaro kitos kokios nors žalos savo sveikatai, yra baudžiamas kaip ir pirmesniajame (126) straipsnyje. Taip pat baudžiamas ir tas, kuris sąmoningai sužeis kitą, kad suteiktų jam tuo progos pasišalinti nors ir laikinai nuo karo tarnybos, arba nuo tarnavimo kariaujančioje armijoje, arba nuo dalyvavimo karo žygyje, arba vienu iš šių tikslų padarys kitokią žalą jo sveikatai, arba neduodž žaizdoms gyti, arba padės jam tai daryti.

Str. 128. Karys, savo valia palikęs savo dalį arba tarnavimo vietą, tikslu visiškai pasišalinti nuo karo tarnybos, arba nuo tarnavimo kariaujančiojoje armijoje, arba tik nuo dalyvavimo nors ir laikinai karo veiksmuose (žygiuose) laikomas pabėgusiu nuo tarnybos.

Savo dalies ar tarnavimo vietos savo valia palikimas, neturint nė vieno pirmojoje šio straipsnio dalyje nurodytųjų tikslų, laikomas savavališku pasišalinimu.

Str. 129. Už neatvykimą laiku tarnybon be teisėtų priežasčių, paskiriant jon, perkelianč, pervedant, atleidžiant, komandiruojant, išrašant iš ligoninės ir t. t., jeigu tasai neatvykimas atsitinka vienam iš 128 str. nurodytųjų tikslų pasiekti, baudžiama žemiau nustatytomis del pabėgimų 133 ir 134 str. Taisyklėmis, o kitais atsitikimais taisyklėmis, nustatytomis bausti už savavališką pasišalinimą (130, 131 ir 132 str.).

Pastaba I. Kariui neatvykus, jo nebuvimas laikomas savavališku, pasibaigus kelionos laikui, jei jisai nustatytas, ir pasibaigus atvykimui laikui, kitais atvejais.

Pastaba II. Jeigu savavališkai nesantysis arba be teisėtų priežasčių neatvykusiųs tarnybon bus sulaikytas, arba savu noru atvykusiųs paslėps savo vardą, pavardę arba tarnavimo vietą, tai jo nebuvimo laikas skaitomas ligi paaiškėjant nūnėtiesiems dalykams.

Str. 130. Už savavališką pasišalinimą, ne ilgiau kaip šešioms paroms taikos metu, ne ilgiau kaip trimis paroms karo metu ir ne ilgiau kaip vienai parai karo veiksmų srityje, kaltininkui skiriamas drausmės pabauda, o esant įpatingų aplinkybių, kurios didina kaltę, arba jei pasišalins iš arešto arba sargybos, nusikaltusis baudžiamas gauptvachta (dabokle) nuo vieno ligi šešių mėnesių.

Str. 131. Už savavališką pasišalinimą, kuris tęsėsi ilgiau už 130 str. nurodytąjį laiką, kaltininkas baudžiamas: 1) taikos metu: a) pirmu kart—laikymu gauptvachtoje (daboklėj) nuo 1 ligi 6 mėnesių, b) antru kartu — kalėjimu nuo vienu ligi dviejų metų, c) trečiu kartu—kalėjimu nuo 2 ligi 3 metų; 2) karo metu neatsižvelgiant į vietą, kame buvo pasišalinta: a) pirmu kart gauptvachta nuo 3 ligi 6 mėnesių, b) antru kart—kalėjimu nuo 1 ligi 3 metų, c) trečiu kart —visų ypatingųjų asmens ir turto teisių atėmimu ir laikymu kalėjime nuo 2 ligi 4 metų.

Str. 132. Jeigu kaltinamasis del savavališko pasišalinimo, sulaikytas ar atvykęs, vėl pasišalintu, tai jisai baudžiamas, atsižiūrint į jo pasišalinimų skaičių. Be to, nusikaltusis tuomet baudžiamas bausmėmis, nuskirtomis už antrąjį ir trečiąjį karo metu pasišalinimą, jei pirmesnieji pasišalinimai buvo įvykę taip pat karo metu.

Str. 133. Už pabėgimą taikos metu kaltinamas: baudžiamas: visų ypatingųjų asmens ir turto teisių atėmimu ir kalėjimu nuo 2 ligi 6 metų.

Str. 134. Už pabėgimą karo metu, neatsizvelgiant į tai, kame pabėgimas įvyksta, kaltininkas baudžiamas: visų teisių atėmimu ir sunkioj kalėjimu nuo 4 ligi 20 metų, grba ligi gyvos galvos, arba visų teisių atėmimu ir mirties bausme.

Str. 135. Bausmės nurodytos 133 ir 134 šio statuto straipsniuose, jeigu nusizengusis patsai atvyks iš pabėgimo, gali būti vienu ar dviem laipsniais sušvelnintos. Be to, toksai savo noru atvykimas gali būti pagrindu bausmei sušvelninti net ir tokiu laipsniu, kurs išeina iš teismo kompetencijos ribų, teismui ypatingai dėl to pasirūpinus.

Atsitikimais, nurodytais 134 šio statuto straipsnyje, pažymėtasis šiame straipsnyje sušvelninimas lėstinas tik tuomet, jei nusizengusis patsai atvyks ligi karo veiksams pasibaigiant.

Str. 136. Už pabėgimą pas priešininką nusikaltėlis baudžiamas visų teisių atėmimu ir mirties bausme.

Taip pat baudžiami ir mėginusieji pabėgti į priešininko pusę, bet sutrukdytieji ne nuo jų pareinančiomis aplinkybėmis.

Str. 137. Už prikalbinėjimą ar kurstymą pabėgti prikalbinėtojai ir kurstytojai baudžiami 1903 m. Baudžiamojo statuto str. 51 (kaip bendrininkai) ir tuo atveju, jei prikalbinėjamasai nepabėgo ir nemėgino pabėgti.

Str. 192¹ (Baudž. Stat. 1903 m. papildymas Vyr. Žin. Nr. 54). Karo metu arba karo stoviui esant, visi tie, kurie slepia, neskiriant tėvų ir giminių, nestojusios einant mobilizaciją į kariuomenę ir pabėgusius iš kariuomenės karius,—baudžiami pinigine bauda nuo penkių tūkstančių ligi dvidešimts tūkstančių auksinų arba nuo šešių mėnesių ligi dvejų metų kalėjimo, o patys nestojusieji — nuo dviejų ligi šešių metų grąsos kalėjimo.

Kaip matome bausmės skiriamos skaudžios ir žinoma visą gyvenimą ardančios. Todel paduodamas čia jas visų žiniai, patarsiu gerai į jas įsiskaityti ir isakmiai suprasti, ir tuomet rimtai pasvarstyti ar verta, ar išsimoka vengti karo tarnybos, šalintis ir bėgti iš kariuomenės, kurią tarnybą mes Lietuvoje turėtume garbės dalyku ir reikalu laikyti, kaip tatai aprašoma mūsų dainose senovės lietuviai karžygiai, kurie didžiavosi tuo, o ne bėgo nuo jos. Kitaip ir būti negali, nes karys gina savo tėvynę, savo gimtą šalį, jos žmonių laisvę ir gerovę—tai juk didžiai garbingas darbas.

J u o z a s.

Širdinga šneka.

Vėl gauta visas ektografuotų laikraščių plaukštas. Daugiausia tai seni pažįstami tebevaro pradėtasis vagas.

„Tėvynės Gynėjas“ pasiskolino „Karlo“ plakato paišinį. Tas ne visai tikslu. Bendrai dėl paišinių ir kitos laikraščių medžiagos reikia pažymėti, kad pastebėta skolinimai.

Reikėtų to vengti. Geriau prasčiau, bet jau savol skolindamies nieko gero nepasieksime. Tai bergždzias darbas. Reikia patiems augti ir kitus auklėti. Ir ištikro.

Kad ir tą patį „T. G.“ paėmus į rankas—kur tik savitai pieštas, neskolintas piešinys nei siužetas, nei pati technika, maloniau žiūrėti. Juo geriesi, nors matai silpnumus. Tad daugiau reikia duoti progos pasireikšti savitiems gabumams.

Sunku kaltinti piešėjus blogame piešinių išpildyme, kadangi labai yra sunku piešinį, kad jis ir geras,

gražus, gyvas būtų, ektografuoti. Piešinio linijos ektografuojant susilieja, niuansai, kurių buvo stengiamasi pasiekti, žūva.

Tarp geresnių piešinių pažymėsiui „Tuoju šienapiutė“, kur gerai autoriui piešiamą dalyką pažįstant viskas gyvai atvaizduota. „Čia karas šėlo“ labai įspūdingas vaizdas ir jo autorius Lotožas, matyti, turi gabumų, kuriuos reikia ir verta toliau rimtai lavinti. P. Ž—tis ir gi nieko sau piešinių davęs, tik be reikalo debesis piešdamas aiškiai pamegdžioja P. Galaunę.

Nei minėto laikraščio nei kitų turinio nesinorėtų peikti. Juk ką jie nesugeba parašyti — jau yra gerai, pagirtina. Bet kas galima, reikėtų pataisyti.

Kiek trūksta, mano nuomone, gyvumo.

Yra ir gramozdinių sakinių. Duokim kiek sykių viename sakiny kareiviai pavadinami—didvyriais. Tai netinka. Tegu kiti mus, karius, vadina kaip mes užsitarnaujame, patys gi turime žodžius: karys, kareivis, kareivija. Save girti dar gi neišpuola.

„Kario“ skaitytojams pažįstamo Vargo poeto „Valio“ eilėraštis gan skystas, nors kai kada tas jaunas autorius sugeba daug žmoniškiau parašyti. Be to jis yra ir visam turiniui charakteringas. Visur valio, valio. Valio jausmai, valio vaizdai. Reikėtų gal kiek mažiau tuščių šauksmų, kurie nieko sielai nesako, daugiau gyvų konkrečių vaizdų, artimesnių gyvenimui. Todel gal ir įdomesne laikraščio dalis ir yra—karikatūros, kur stengiamas pagriebti juokingesni kario gyvenimo bruožai.

Smagu pažymėti tokius kaip tik artimus gyvenimui vaizdelius: „Vasaros darbams pailuosuotas“, kur tėvukas, matyti, šypsos, kai sūnus uoliai kerta rugius. Vaizdely jaučiama daug saulės, džiaugsmo.

Visai gi netaktinas, ne estetingas piešinėlis „Kovos galas“. Tokių temų reikia vengti.

„Kalavijas“ (6 pulko) nors tokia, kaip „T. Vad.“ išvaizda negali pasigirti, bet turiniu ne prastesnis.

Metas į akis rašinys „Žvalgyba“. Iš pradžių gan gražiai pasakojama priešakinių linijų buitis, toliau gi iškrypta iš gan jaukiai sutverto vaizdo.

Nieku nepateisinamas daiktas palaikyti ir net girti nereikalingą žmogaus žudymą, kad jis ir iš priešininkų pusės būtų. Tuo didžiutis ne tik pačiam gyvenime, bet ir apsakymeliuose neverta.

Visų ektografuotų laikraščių savo piešiniais prie šaky stovi 3 pulko „Tėvynės Vaduotojas“. Kai kurie piešiniai gali būti į bet kokį rimtą almanachą padėti. Ypač gražūs kulkosvaidininkai apkasuose. Jaučiama visai geras piešinio pažinimas.

Rašiniai ir gi veik visi tinkami, gerai parinkti. Pulko istorija trumpai, bet riškiai išdėstyta.

„Skydas“ gal šiek tiek per aukštai stiepias, puola į „didžiąją politiką“, išrodinėja procentais, taip pakyrėjusiais dienraščiuose, mūsų teises. Tas gramzdina šiaip gan įdomų laikraštį į nuobodžio ir žiovilio balą.

Reikėtų vengti tokių feljetonėlių kaip F. Gervės snapo „Tikras atsitikimas“, nes jie nei nejuokingi, nei neįdomūs, bet tik autoriaus keletą plokštumų ir skonio stoka parodo.

Bendrai tariant ir toliau vietinio gyvenimo, kurl laikrašteliai nušviečia, stovint ir tai jie įdomūs, bendrumoje gyvi. Sunkus redaktorių darbus nelieka be vaisiu. Kad „Kario“ skaitytojus supažindinus su visu dalių laikrašteliais ateityje progai pasitaikius dar pakalbėsime.

Brundalas.

Mūsų protestai.

Kaip senovėje Lietuvius kam užpuolus visi sukrusdavo, plaukdavo būrių būriai gintis pasirengusių vyrų iš neįžengiamuos miškuos išmėtytų grėčių, taip dabar kilus pavojui visi šalies kampai sujudo. Veik kiekvienas žymesnis miestelis gaustas savo mišias surinkęs reiškė griežtų protestų ir sluntė juos valdžiai. Lenkų pastangos lietuvius pavergti ne taip lengvai tur būt sekas kaip jie buvo manę. Ešeriais pasišiaušė lietuviai. Neperkalbami savo užsibriežtu keliu eina.

Kiek galingas, patvarus ir gilus noras būti nepriklausomiems buvo matyti ir mitinge Kaune liepos 10 d. įvykusiame.

Perdėm vienas karšto lenkų pastangoms protesto ūpas, tai ne vien jų, oficialių dalyvių dėka tai įvyko. Patys žmonės, patį minia be jokio kurstymo gyveno karakteringu šiam krašto gyvenime sunkiam momentui jausmu.

Mačiau seną bobutę, nė neapsirengus, gal neseniai iš savo grėčios, nuo savo smulkios ruošos pasitraukus, be jokių abejonių tikėdama savo žodžiais šukterėjo:

— Nereikia jų!

Atskirai nuo kitų skardžiai praskambėjo jos senas balsas.

— Žinoma nereikia, — tarė ji kiek tyliu nepažįstamam šale stovinčiam vyrui, lyg jis būtų ginčijęs jos obalsį. Visti artį stovėjusieji ne tik pritarė jai, bet savaip pareikšdami ir įvairindami tuos pat obalsius karštai ėmė svarstyti paskutinius įvykius, tuo greta oficialaus padarę savąjį mitingą.

Viešoje aikštėje keletai kalbėtojų prabilus buvo pasiūlyta rezoliucija, kuri ir buvo karštu minios pritarimu priimta. Buvo dūdų orkestro atliktas gimnas garsių valio palydėtas. Tam pačiam orkestrui lydinti, šauliams ir kitoms organizacijoms su vėliavomis einant prieky minia aplankė St. Seimo Pirmininką ir Ministrų Kabineta. Kaip vienur taip ir kitur gausios minios karštai pareiškė pritarimą Valdžiai, jai Nepriklausomybės keliu einant ir žadėjo visu kuo ją šiame sunkiame darbe remti.

Greta visuos krašto kampuos tokių pat mitingų — Kauno mitingas lyg apibendrino tuos gan sutartinus iš įvairių vietų skambėjusius balsus.

Lietuviai, nė vienas jų, nepasiduoda ir nepasiduos.

Pamiršta skirtumai. Vienas galingas lietuvių balsas:

Trokštame būti nepriklausomi, be žeminančių mus federacijų — susivienijimų su lenkais, be netikslų ir nereikalingų mūsų jėgas skaidančių kantonų!

Tas tvirtas noras, kurį, žinoma, žmonės visuomet parems ir darbu, aišku nežlugs ir Lietuva, baigs savo kovas dėl savarankiškos būties, liks nepriklausoma!

Seimo atsitikimo aidas.

Dauguma tur būt girdėjo koks buvo vienama St. Seimo posėdžių atsitikimas. Tai yra pirminis šios rūšies įvykis.

Atstovui Slezevičiui pasakius, kad Lietuva nebegrįš baudžiava, kad ir ją stengiasi kai kas gražinti, vienas lenkų atstovų sušuko: Pamatysim!

Ar gi reikia dar aiškinti, kad tas baisiai užgavo Seimo narius. Vienas narys nesusilaikė ir pastūnė krūtinėn lenką Snielevskį, kurs, prie progos reikia pastebėti, buvo girtokas. Snielevskis ir šiaip netvirtai vaškuotose grindyse stovėjęs išvirto su kede. Kitas atstovas pagavęs kedę užgavo ją lenkų atst. Liausa. Lenkų atst. Grajevskio visai salėje nebuvo. Gi vienas darbo federacijos narių, toliau kiek sėdėjęs buvo ir gi pasiruošęs lenkus savotiškai pasveikinti, bet pakilę Seimo nariai kaip jį taip ir visus kitus neapykanta užsudegusius sulaikė.

Publikoje pakilo didelis triukšmas ir juoka!

Lenkų atstovas Liausas įsiveidęs išėjo iš posėdžio salės.

Tas įvykis, kas sekė Seimo šio posėdžio stenogramą, aiškiai mato, buvo suprovokuotas.

► Dalykas prasidėjo Ministerio Pirmininko d-rui Griniaus pranešimu, apie biurių minėtų lenkų atstovų šmeižimą Lietuvos valdžios ir visuomenės prieš Tautų Sąjungą. Lenkų atstovai šiuo tikslu parašė platų memorialą, kur prirašė daugybę biurių ir greta juokingų šmeižtų, tarp kurių yra kaltinama valdžia dėl netikusio į Seimą rinkimų organizavimo ir dėl neleidimo lenkam mazurką šokti. Ypač šis paskutinis dėl mazurkos lenkų ašaringas balsas gardžiai visus prajuokino.

Taigi, Ministerių pirmininkui d-rui Griniui, vėliau ir atst. Krupavičiui ir Slezevičiui kalbant, lenkų atstovai visą laiką svaidė aštrias, priešginingas replikas.

Nusiteikimas lenkų tiems biuriais darbams, kuriuos dauguma atstovų siūlė perduoti atitinkamai teismo instancijai išnagrinėti, vis kilo, argo. Ir pasibaigė gan tiems patiems lenkam liūdnei.

Dabar gi, kaip buvo galima išanksto laukti, lenkai tuo pasinaudojo ir paleido po visą pasaulį naujų šmeižtų. Tik pažvelkit.

„Iš Vilniaus ateina smulkesnių žinių apie lietuvių žiaurumus parlamente Kaune, kur liepos 6 d. lietuvių atstovai puolė savo draugus lenkus ir keletą iš jų sužeidė. Be lenkų atstovo daktaro Grajevskio taipogi sunkiai sužeistas lenkų atst. kunigas Liaus ir darbininkų atst. Snielevskis, kuris parmestas žemėn, ir peiliu sužeistas apalpo. Lietuvių atstovai Slezevičius ir Krupavičius grasino lenkų atstovams muštynėmis (masacze) ir jie (lenkų atstovai) nebus apsaugoti nei parlamento neliečiamybės teisės, nei valdžios, nei policijos“.

Kas žino tikrą dalykų padėtį juk neišsilaikys tą telegramą skaitydamas ne nusišypsojęs.

Toliau gyvenanti juk gali tai žinoti ir įtikėti. Teks mūsų informacijos organams uoliai šią netikslią žinią atitaisinti.

Mes gi tik galime nusistebėti gera lenkų fantazija. Seimas atstovus kėlusius triukšmą ir prisidėjusius prie tokio nevykusio su lenkų atstovais ginčio nubaudė: vieną 2 dienom pašalino iš posėdžių salės, dviem išreiškė papeikimą.

Taip, kad lenkai visą Seimą laime nors kaltinti pamato nebeturi.

Vietos gyventojams juk nėra reikalo nurodinti kur ypač daug šioje telegramoje melo. Patys mato.

Brundalas.

Steigiamasis Seimas.

**110-is Steigiamojo Seimo posėdis 1921 m.
birželio mėn. 28 d.**

Pirmininkauja St. Seimo vice pirmininkas Dr. **Staugaitis.**

Šiame posėdy svarstomas vien Žemės Reformos įstatymas (II skaitymas). Priimama svarbus paragrafas, kuriame pasakyta, kad kiekvienas bežemis savarankiškai gyvenantis turi teisės gauti žemės nustatytomis žemės įstatymo sąlygomis. Pirmon eilėn gauna žemės tie mažžemiai, kurie turi žemės mažiau kaip 10 ha. ir kurių laukas prieina prie skirstomo dvaro žemės.

Iš kitų svarbesnių paragrafų, priimta keletas iš skyriaus, kur kalbama apie sąlygas, kuriomis žemė duodama.

**111-is Steigiamojo Seimo posėdis 1921 m.
birželio mėn. 30 d.**

Pirmininkauja St. Seimo Pirmininkas **A. Stulginskis.**

Posėdy priimami trečiuoju skaitymu: „Namų, butų ir kambarių miestuose ir miesteliuose įstatymo papildymas ir pakeitimas“ ir „Ministerių Kabineto etatų papildymas“ ir antruoju skaitymu „Algų nustatymo centrinių įstaigų valdininkams papildymas“.

Be to svarstomas Žemės Reformos įstatymas. Didelių debatų sukelta paragrafas dėl karių šeimynų aprūpinimo žeme. Patiekiami du skiršni pasiūlymai, vienas soc. liaudininkų ir valstiečių sąjungos vardu ir kitas krikščionių demokratų vardu. Šie du pasiūlymai nuimami nuo dienotvarkės, nes juos, kaip ir visą paragrafą nutarta pirma aptarti Žemės Reformos Komisijoje ir Seimo frakcijose, ir po to tikslai statyti balsavimui.

Priėmus dar keletą paragrafų aiškėja, kad Žemės Reformos įstatymo antruoju skaitymu yra jau priimta arti 27-ųjų paragrafų.

**112-is Steigiamojo Seimo posėdis 1921 m.
liepos mėn. 1 d.**

Pirmininkauja Steigiamojo Seimo Pirmininkas **A. Stulginskis.**

Pirmoj eilėj eina ministerių atsakymai į paklausimus. Atsakinėja Žemės ūkio ir Valstybės Turtų Ministeris į paklausimą atstovo **Natkevičiaus**, kodėl miškų administracija nesiskaito su Mariampolės apskritys ir Šunskų valsčiaus savivaldybėmis ir į paklausimą pasirašytą atstovo **Riaukos**, kodėl Žemės ūkio Departamentas trukdo išnuomuoti Kretingos apskrityje mažžemiams ir bežemiams Laumalių palivarką.

Toliau svarstomas Žemės Reformos įstatymas (antrojo skaitymo tęsinys). Priimama dvylika paragrafų iš ivairių įstatymo skyrių. Debatai nesukelia didelių ginčų, nes beveik visuose klausimuose frakcijos yra jau nusistačiusios.

Tą pat dieną priimami dar du įstatymai: „Bendrovių aprėžta atsakomybė įstatymas“ antruoju skaitymu ir „Medžioklės įstatymas“ pirmuoju skaitymu.

A k s.

ŽINIOS

Lietuvoje.

— **Liepos 10 d. įvyko Rotušės aikštėje gausus mitingas.** Minia aplankė St. Seimo Pirmininką ir Ministerius.

Vilniaus pasakos. Čia pasklydo Juozo Velseichofo išradimai, kad — „jokių lietuvių pasauly nėra, o esąs tik daugiausia atsilikęs vietos gaivalas“.

Lietuvių klausimas ir tai ne Vilniaus, bet Kauno lietuvių, jo nuomone, esąs grynai Lenkijos vidaus klausimas, o dabar susiorganizavusi Kauno Lietuva esanti nekas kitas, tik „Vilniaus atsiskyrėlių nuo Tikrosios Lietuvos susibūrimas“.

Jo nuomone negalima esą leisti lietuviams savarankiškai gyventi jau vien dėl to, kad lietuvis kaimietis (chlop) esąs visudarbščiausias“.

Štai pasaka mažiems lenkuojantiems vaikučiams. Ją gamina supuvusiais smegenimis nedorėliai.

Tautų Sąjungos pasiūlymas atmestas. Ministerių kabinetas vėliau ir St. Seimas vienu balsu ir sutartinau nusprendė nedalyvauti derybose su lenkais aukščiau paskelbtais pagrindais, kur norima Lietuva įterpti į Lenkijos nacionalių egoistų vedamą valstybę.

Dar sykį pažymima: ne uždėti sau svetimos vergijos, neiti į sutartis, kurių pagalba Lietuvos darbo žmones tik skriaustų ir išnaudotų galingesni kaimynai.

— **Kariai trokšta aukšto mokslo.** Mes kareiviai, gindami Lietuvos savarankumą esam labai susirūpinę, kad mūsų valstybė kultūroj augtų, ir smatom, kad Lietuvai būtina reikalinga aukštoji mokykla, nes negi visi ir visad karlausim, o net ir kariauti, būdami mokytesni, geriau mokėsime. Mes, eiliniai kareiviai, galim tam reikalui kas mėnuo duoti po dešimt auksinų iš savo algų ištikus metus. Aukštesnieji kariai, t. y. karininkai, gali duot kas mėnuo po dvidešimt ir net daugiau, žiurint išgalės ir noro. Visi gi valstybės darbuotojai ir tarnautojai, ūkininkai, pirkliai, spekuliantai, dvarininkai, namų savininkai ir visi kiti taip pat gali patuštint savo pinigines. Tai kiekvieno turtui nepadarys nuoskaudos, išdedant tam reikalui po keletą auksinų, o trumpoj ateity susilauksim gerų vaisių. Galėtų, kas turi, įmokėti du, ar tris, ir daugiau šimtus auksinų, jei tik laikytų savo prievole, kad tai būtinas reikalas ir kad tik mestų į šalį kalbas, kad tai, girdi, ne mano dalykas, iš to man nebus naudos ir t. t.

Juk universitetas šaliai yra didžiausia gerybė ir turtas. Manom, kad gyventojai atsilieps į šį pakvietimą ir nepagailės savo užgulėjusių auksinų, kurie dažnai leidžiami menkiems reikalams.

Juk tai taip lengva ir nesunku; susirenka gi žmonės dešimtėmis kavinėse, alinėse ir per valandą laiko išleidžia didelius pinigus koniakams, degtinei ir kitiems galams. Tai kodėl gi negalima būtų, surinkus pragėrimui skirtus auksinus, atiduoti juos Valstybės Iždinėn ir padėti Švietimo Ministerijos žinioj esančiam universito fondui. Turtingieji žmonės kad dažnai nevaikščiotų Iždinėn, gali susyk įmokėti tūkstantį ar daugiau auksinų. Ypač tai būtų svarbu pirkliams, kad pakeltų savo firmų vardą, nes tuoju ima kalbėt, kad toji ar kita firma davė taip svarbiam kultūros reikalui tokia ir tokia pinigų suma — tai visiems ir svarbu ir naudinga.

Tai, mylimieji tautiečiai — piliečiai — pajudinkit tik savo kišenių ir siųskit pinigų į Valstybės Išdo universito fondą, kad po kokių metų mes galėtum pradėti statyti savo universitui rūmus, čia, Kaune, gražiausioj jo daly.

Gal kam neaišku pinigų rinkimo klausimas? Tai miesto gyventojai gali patys užėiti į Valstybės Išdo ir, duodami pinigus, gali pasakyti — universitui, kur be abejo, didžiu malonumu paims pinigus ir duos kvitą. Kaimo gyventojai tai gali padaryti per seniūnus susirašydami savo pavardes, pinigų sumą, o po mėnesio laiko gaus iš seniūnų atskaitą su dokumentais, kad pinigai padėti universito reikalui. Valstybės Išdo turi paskelbti davusiųjų pavardes ir sumas laikrašty, tai bus galima sužinoti kas, kiek ir kada davė. Esą gi kariuomenėje gali padaryti per savo kuopų vadus ir tiesioginius viršininkus.

Kareiviai dabar, gindami tėvynę, dėl to ją gina, kad jos gyventojai galėtų būti išmintingi, laimingi, o be Aukštosios savo mokyklos Lietuva negali tokia tapti. Tai visų Lietuvos piliečių, ypač tų, kuriems nereikia kariauti, prievolė kuoveikiausiai imtis kitiems metams pastatyti universitui rūmus.

6 pėstininkų Pilėnų kunigaikščio Margio pulko kareiviai S. Braševičius, O. Vimeris, A. Radišauskas, V. Samulevičius, Butkevičius, A. Višniauskas, Didvalis, Mancevičius, Šaltas, J. Juška, J. Kliuga, J. Dagys, A. Kemežis, A. Girdžiūnas, K. Ramanauskas, A. Bendoraitis, J. Šederevičius, J. Balčiūnas, J. Ambrozus, J. Keliotis, P. Petronis, Kilmanas, J. Sklėnis, K. Lingis, Šlekaitis.

Kaunas, 6. VII. 21.

Pirmas, gražus, prakilnus balsas. Ir džiugu, kad jis kaip tik iš karių tarpo išėjo.

Tik kad nežlugtų tas šauksmas kurčiai, kad atsiųptų mūsų visuomenė!

Užsieny.

— **Skandinavų balsai.** Paskutiniu metų gan daug žinių pasklydo apie Lietuvą. Tarp kit ko vienas laikraščiu rašo:

Mes gyvename tą momentą, kuomet vienos valstybės žūsta, griūna ir naujų valstybių ateitis dar nelaiduota. Tokia valstybė skaitoma ir Lietuva, kurios visuomenė galutinai jaučiasi laisva ir sunaudos tą laisvę savo tėvynės gerovei. Duok Dieve, sako laikraštis, kad ši tauta neapsiviltų.

— **Gudijos sukilimas.** Gudams, juos lenkais pavergus, pritrūko kantrybės. Prasidėjo daugely vietų sukilimai. Ašmenos apskr. Banco val ir Voločino srity gudų jaunimas atsisakė eiti į lenkų mobilizaciją. Būriai turi kulkosvaidžių, šautuvų. Jie apėmė senus vokiečių apkasus ir veda tikras, kovas su Želigovskio kariuomene.

Sukilėliai atrėmė 1 lenkų būrį iš 800 žm. ir 3 karvuočius.

Visur formuojasi nauji būriai sutinkanti bendro pritarimo.

Sukilimas gresia plačiai išsiplėsti.

Vilniaus valdžia labai susirūpinusi įvykiais ir imasi griežtų priemonių.

Matyti linksmai pradėta Želigovskio giesmelė, baigsis ašaringai.

— **Visa pažada.** Kiek Sovietų Rusija nori bendrauti su Vak. Europa matyti iš pažadų padarytų jos atstovų Prancūzijai, kur nurodoma, kad Sovietų valdžia norinti savo režimą sušvelninti, o su tokia Ru-

sija Prancūzija galėsianti tartis. Siūloma net nusileisti Rusijos ne komunistiniams sluoksniams.

Matyti tai ne iš gero.

— **Lenkų monarkininkai.** Lenkų studentų viešnam atsišaukimų pasakyta:

Tegyvuoją Lenkų Karalius! Toliau nurodoma, kad visos jų nelaimės atėjo dėl karaliaus nebuvimo.

Toliau jau neber kur eiti. Tai paskutinis lenkų supuvusios biurokratijos žodis.

Pranešimai.]

I.

Kaip jau ankščiau yra pranešta, žemiau pasirašęs rengia naują laidą knygu.

Ehret, Litauen in Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft, Francke, Bern 1919 ir

Ehret, La Lituanie Passe. Présent, Avenir, Atar, Paris et Geneve 1919.

Ši kalbamų knygu laidą bus inciklopedinio pobūdžio, atvaizdins šių dienų Lietuvą, jos istoriją, papročius, gyvenimo būdą ir t. t.

Naujai knygu laidai autorius jau yra gavęs medžiagos, už ką siuntėjams taria širdingai ačiu, bet tos medžiagos nepakanka. Todėl autorius dar kartą kreipiasi į visas ministerijas, valstybes, karo ir civilines įstaigas, savivaldybes, atskirus visuomenės darbuotojus, visas draugijas, kooperatyvus, muzėjus ir šiaip įvairias įstaigas ir įmones, maloniai prašydamas prisidėti kiek galint prie to darbo, atsiųsti medžiagą.

Naujai šių knygu laidai reikalingi ne tik straipsniai, biografijos, monografijos, statistikos ir kt., bet ir asmenų ir vietų atvaizdai ir šiaip vaizdeliai.

Susipažinusių su kalbamomis knygomis prašoma pranešti autoriui savo nuomonę ir reikalingas pataisas.

Visiems prisidėsiantiems prie naujos laidos paruošimo iš anksto tariu nuoširdų ačiu.

Dakt. Eretas.

II.

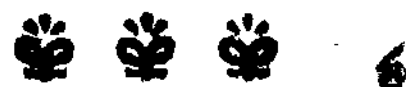
„Karių Mokymo Dalis“ primena visoms dalims neatsiėmusioms futbolų, jog futbolai nepaimti ligi liepos 25 d. bus išdalyti kitoms dalims.

Karių Mokymo Dalis

III.

Karių Mokymo Dalijė gautos knygos — Tėvynės Mylėtojų Draugijos Amerikoje dovanos. Tų knygu kompletus gali gauti visos lietuvių kariuomenės dalys iš Karių mokymo dalies, pradėdant nuo š. m. liepos 15 d.

Karių Mokymo Dalis.

Redakcijos atsakymai.

G. Urbšaičiui. Galima. Kreiptis pas viršininką.
Stp. Lipn. Tamstos eilėraščiuose nevisai išlaikytas rimas ir ritmas. Taisyti gi eilėraščius gali tik tas, kurs pats gerai juos rašo. Mes negalime pataisyti, taigi nespaušinsime.

Kr. Žemaičiui. Tamstos „Sapnas“—visai neretkalingas verkšlenimas; nespaušinsime.

E. Felleriui. Viskas, ką paveda viršininkas, turi būti pildoma.

J. Kiaugal. Jei lygus 4 klasių cenzui, tai galima.

Ant. Tamošiunui. Sesuo, ar Tamsta pats paduokite prašymą apskr. viršininkui.

C—liui. Įsakymas neatmainytas.

Juozui Samui. Jei yra pravesta įsakyme, kad Tamsta esi dezinfektorius, tai turi gauti.

Pranui Čekauskui. Kol kas Seimas dar nenusprendė.

Edvardui Zenkauskui. Į Tamstos minėtus klausimus redakcija negalėjo atsakyti, nes jų negavo. Del savanorių privilegijų galima pasakyti kol kas, kad jų šeimynos gali gauti pašalpos, paskui, nors Seimas dar ne-

nutarė, bet galima tikėtis, kad žemės jie gaus veltui, be jokio atlyginimo.

Viršilai Vitkauskui. 1) «In folio» lotyniškai reiškia lapė, nes «folium» tai lapas. Kalbant apie knygą tai reiškia, kad ji yra viso popieriaus lapo didumo. «In quarto» reiškia ketvirtadalio lapo didumo.

2) «Išmestas iš kariuomenės» pasakymas labai ajškus ir reiškia maždaug tai pat, ką ir išmestas iš draugijos, iš mokyklos. Tik iš kariuomenės išmetami už labai didelius nusikaltimus, už kuriuos be to duodama nemažiau kaip keli metai kalėjimo. Išmestas iš kariuomenės nebe karys.

3) «Gabijs»—tai senovės lietuvių šventoji amžina ugnis. «Gairės»—mažos veliavėlės.

4) Yra J. Šlapelio «nesuprantamų žodžių žodynelis».

5) Lenkiška pavardė galima pakeisti lietuviška. Tam tikslui reikia paduoti prašymą nurodant kodėl norima ją keisti ir kokia nauja pavardė. Kariai paduoda prašymą komandos keliu.

Kar. P. P. Mums neaišku, kiek žemės turi savininkas ir kiek valdėte Tamstos. Taigi negalima atsakyti.

Jau išspausdintas MŪSŲ ŽINYNAS

Karo, mokslo ir literatūros žurnalas, leidžiamas kas 3-čią mėnesį.

1 Nr.

TURINYS: Pradžios žodis—Redakcija, Gyvybė ir mirtis—Sofija Čiurlionienė (Kymantaitė), 1863—1864 m. sukilimas Lietuvoje—Augustinas Janulaitis, Baimė ir kova su ja—J. Vabalas-Gudaitis, Evoliucijos ir karo dalykų progresas—vertė kap. Kaunas, Atakiras lietuvių batalionas—Vyr. leit. Jonas Pupkys, Bermontininkai Lietuvoje—kap. Vyt. Steponaitis, Ėjimas laudymo link—vertė Vyr. leit. J. Urbšys, Kautynės—generolas-leit. Galvydis-Bykauskas, Lietuvos kariuomenės tikimų organizacijos klausimu—S., Napoleonas Lietuvoje 1812 m.—vertė K. Kepalas, Kinematografas ir mūsų kariuomenės švietimas—Sofija Čiurlionienė (Kymantaitė), Bibliografija—Vyr. leit. J. Urbšys, kap. Laurinaitis, Bendros paskaitos apie dabartinę karo literatūros padėtį Rusuose ir Vokiečiuose—M. K-e., Karo literatūra.

Kariai ir Piliečiai! Jums rūpi Lietuvos gynimo idėja, mokslas, literatūra. Todėl nesivėlinkit įsigyti „MŪSŲ ŽINYNĄ“, nes greit jo pristigs.

Atskiro Nr. kaina 25 auks.
Kariams, perkant Gen. Št. Lit. Sk., 20 auks.

Karo Mokslo Skyriaus Knygyno S K E L B I M A S.

Nuo liepos 20 d. knygos išduodama: antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais nuo 10 ligi 13 val. ir sekmadieniais nuo 10 ligi 12 val.

Majoras Ružancovas
Knygyno Užvetzda.

Visur reikalaukit arba
patys išsirašykit
PAVEIKSLUOTĄ LAIKRAŠTĮ

ATSPINDŽIAI

Juose paveikslais nušviečiama:

- 1) armijos gyvenimas ir veikimas,
- 2) svarbesni Valstybės gyvenimo atsitikimai,
- 3) Lietuvos ir kitų kraštų gamta.

Be to, ten rasit ir geresnių dailės raštų.

KAINA: metams (12 Nr.) 35 auks., vienam numeriui 4 auks.

ADRESAS: Kaunas, Generalis Štabas,
„ATSPINDŽIŲ“ Administracijai.

Leidėjas—Kr. A. M. Karo Mokslo Skyrius.

Redaktorius—Kap. J. Laurinaitis.

Lietuvos Valstybės spaustuvė. Kaunas, Totorių gatvė Nr. 14.